

İTOSAM



İSTANBUL TİCARET ODASI
STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

HAFTALIK
EKONOMİ BÜLTENİ
30 HAZİRAN 2025

Ekonomide Son Gelişmeler

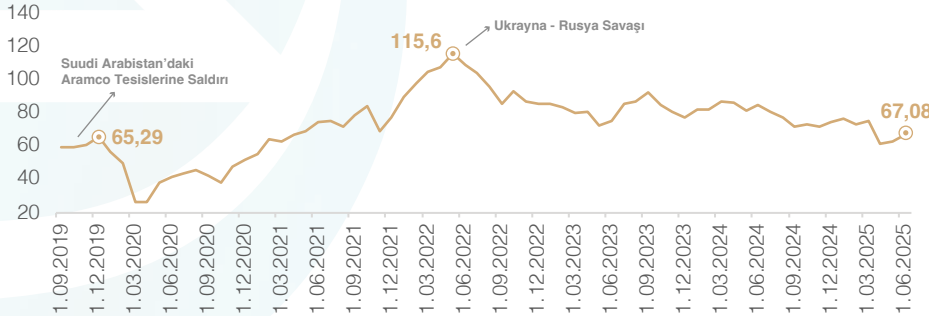
- 03** ÖZEL DOSYA: İRAN- İSRAİL SAVAŞI
- 04** ÖZEL DOSYA: HÜRMÜZ GÖLGESİNDE ENERJİ ARZINDAKİ OLASI JEOPOLİTİK BASKILAR
- 06** YILLIK SANAYİ ÜRÜN İSTATİSTİKLERİ
- 08** EKONOMİK GÜVEN ENDEKSİ
- 09** REEL KESİM GÜVEN ENDEKSİ
- 10** İKTİSADİ YÖNELİM İSTATİSTİKLERİ
- 11** SEKTÖREL GÜVEN ENDEKSLERİ
- 13** KAPASİTE KULLANIM ORANI

“Petrol Fiyatlarında Jeopolitik Risk Etkisi”

13 Haziran’da İsrail’in İran’a yönelik saldırılar ile başlayan ve ABD’nin İran’ın nükleer enerji altyapılarını hedef alan hava operasyonlarıyla şiddetlenen İran-İsrail Savaşı, 24 Haziran’da ilan edilen ateşkesle sona erdi. Her ne kadar ateşkes yapılsa da söz konusu gelişmeler, küresel enerji piyasalarında önemli dalgalanmalara neden oldu. Ortalama 60-65 dolar seviyelerinde gezinen brent petrolün fiyatı savaşın ilk günlerinde 75 doları aşarak altı ayın en yüksek seviyesine ulaştı.

J.P. Morgan tarafından yayınlanan analiz, Orta Doğu’daki jeopolitik gerilimlerin petrol arzında kesintilere yol açabileceği ve “en kötü senaryo” olarak nitelendirilen Hürmüz Boğazı’nın kapatılması durumunda petrol fiyatının 120 dolar seviyelerine çıkabileceği uyarısında bulunuyor. Reuters ise benzer şekilde en kötü senaryo söz konusu olduğunda petrolün 120-130 dolar seviyelerine tırmanabileceğini tahmin ediyor.

Brent Petrol (varil, \$)



Tarihteki Petrol Krizleri

	Öncesi	Sonrası
1973 → Yom Kippur Savaşı	3 \$	12 \$
1979 → İran Devrimi	15 \$	39,5 \$
1980 → İran - Irak Savaşı	15 \$	37 \$
1990 → Körfez Savaşı	21 \$	46 \$
2008 - 2009 → Finansal Kriz	28 \$	134 \$

Kaynak: CNBC-e

Kaynak: Investing.com ve İTOSAM.

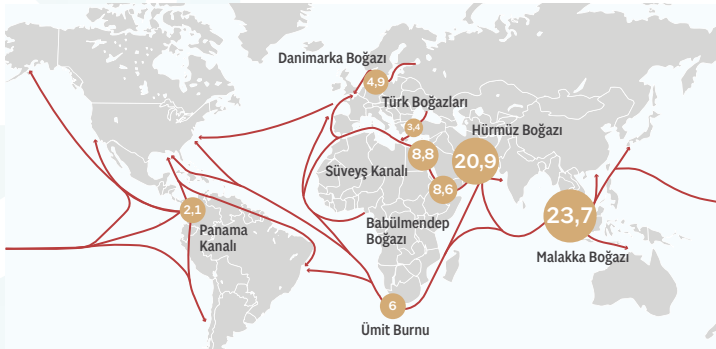
Not: Veriler aylıktır ve son gözlem tarihi 1 Haziran 2025'dir.

“Küresel Petrol Akışının Dar Geçidi: Hürmüz Boğazı”

Ateşkesin ardından İranlı üst düzey yetkililerin Hürmüz Boğazı’nı kapatma yönündeki açıklamaları gündemden düşmüş olsa da “en kötü senaryo” olarak değerlendirilen bu olasılığın gerçekleşmesi küresel enerji arz güvenliği açısından ciddi sistemik kırılmalıklara yol açabilir.

Kritik öneme sahip Hürmüz Boğazı, İran’ın güney kıyıları ile Birleşik Arap Emirlikleri ve Umman kara sularının kesişiminde yer alıyor. Küresel enerji taşımacılığında stratejik bir geçiş noktası olan bu boğazdan, ABD Enerji Enformasyon (EIA) verilerine göre günde ortalama 20,9 milyon varil petrol geçiyor. Bu miktar, dünya genelinde deniz yoluyla taşınan petrolün %25’inden fazlasına denk geliyor. Ayrıca küresel LNG ticaretinin beşte biri de yine bu geçiş rotasından sağlanıyor.

Günlük Petrol ve Diğer Sıvıların Geçiş Hacmi (milyon varil)



Kaynak: EIA ve İTOSAM.
Not: Veriler 2023 yılına aittir.

“

Hürmüz Boğazı'ndan daha fazla petrol taşıma hacmine sahip olan tek deniz geçidi, Hint Okyanusu ile Pasifik Okyanusu arasında yer alan Malakka Boğazı'dır. Bu dar geçitten günde ortalama 23,7 milyon varil petrol geçtiği tahmin edilmektedir.

”

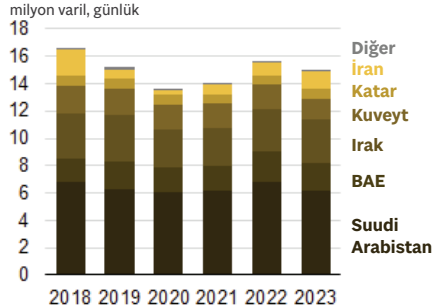
“Hürmüz Boğazı’ndan Geçen Ham Petrolün %83’ü Asya Pazarına Gidiyor”

İran’ın zaman zaman dile getirdiği Hürmüz Boğazı’nı kapatma yönündeki tehditleri ise uzmanlara göre uygulanabilir görülüyor. Bunun temel nedeni, böyle bir adımın İran’ın kendi enerji ihracatını sekteye uğratarak ülke ekonomisine ağır zarar verecek olması. Boğazın kapanması, İran’ın dış ticaret kanallarının doğrudan tıkanmasına ve ekonomisinin ciddi şekilde tahribata uğramasına neden olabilir.

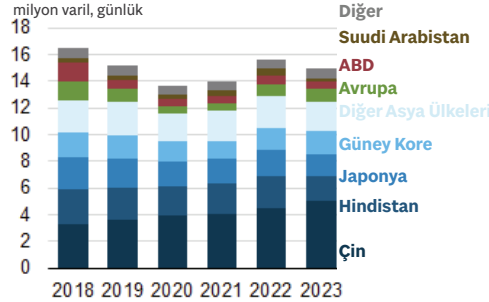
Ayrıca bu tür bir adım, İran’ın en büyük enerji alıcısı olan Çin ile ilişkilerini riske atabilir. ABD Enerji Enformasyon İdaresi verilerine göre Hürmüz Boğazı’ndan taşınan ham petrol ve kondensatın yaklaşık %83’ü Asya pazarlarına yönelmektedir. Bu pazardaki başlıca alıcılar arasında ise Çin, Hindistan, Japonya ve Güney Kore öne çıkıyor. Dolayısıyla Hürmüz Boğazı’nda yaşanacak bir kesinti sadece enerji arz güvenliği açısından değil, Asya’nın büyüme dinamikleri üzerinde de doğrudan etkili olacaktır.

Hürmüz Boğazı’ndan Taşınan Ham Petrol ve Kondensat Hacmi

Kaynağına Göre



Varış Noktasına Göre



Kaynak: EIA

“

- Hürmüz Boğazı’ndan geçen petrol akışında Suudi Arabistan, BAE, Irak ve İran belirleyici rol üstlenmektedir.
- Boğaz, Çin, Hindistan, Japonya ve Güney Kore’nin enerji arz güvenliğinde önemli bir yere sahiptir.

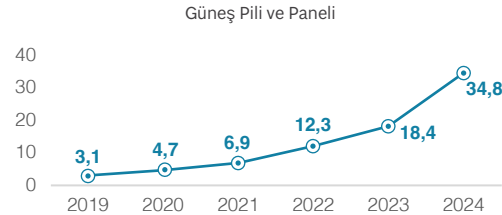
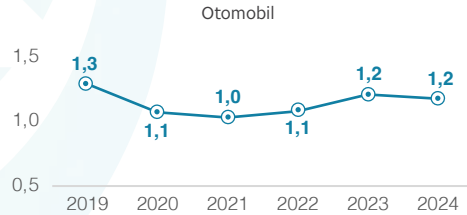
”

“2024’te 34,8 Milyon Güneş Pili ve Paneli Üretildi”

TÜİK’in açıkladığı Yıllık Sanayi Ürün İstatistiklerine göre Türkiye’de 2024 yılında yaklaşık 1,2 milyon adet otomobil üretildi. 2020 yılında pandemi etkisiyle düşen otomobil üretimi 2022 sonrası toparlanma gösterirken genel artış eğilimi 2024 yılında da devam etti.

2024’te yaklaşık 34,8 milyon güneş pili ve paneli üretimi gerçekleşti. 2024’te kaydedilen güneş pili ve paneli kurulum sayısının, 2019 seviyesinin 11 katından fazlasına ulaştığı görülüyor. Ayrıca yüksek ve orta yüksek teknoloji üretiminden yapılan satışların payı 2015’te %27,7 iken 2024’te %31,6 seviyesine yükseldi. Bu artışlar, sınırlı olmakla birlikte sanayi üretiminde teknoloji odaklı dönüşüme dair olumlu gelişmeleri yansıtıyor.

Sanayi Ürünlerinin Üretimi, 2019-2024 (milyon)



Kaynak: TÜİK

“Satış Değerine Göre En Yüksek Pay Gıda Sanayi Ürünlerinde”

2024 yılında girişimlerin ürettikleri ürünlerin satış değerinde gıda sanayi ürünleri %14,9 ile en büyük paya sahip oldu. Bunu sırasıyla %10,7 ile ana metal sanayi ürünleri, %9,3 ile motorlu kara taşıtı, treyler ve yarı treyler imalatı ve %6,1 ile tekstil sanayi ürünleri izledi.

Satış Değerine Göre En Yüksek Paya Sahip İlk On Sanayi Bölümü (%)

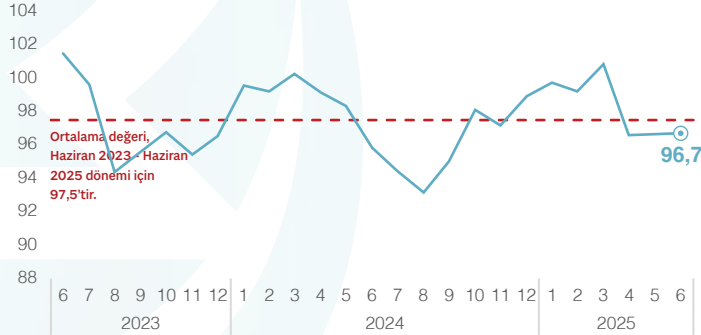
Ürün Grupları	2020	2021	2022	2023	2024
Gıda sanayi ürünleri	14,1	12,4	12,6	13,7	14,9
Ana metal sanayi ürünleri	11,3	14,1	12,8	10,7	10,7
Motorlu kara taşıt, treyler (römork) ve yarı treyler imalatı	9,4	8,8	8,0	9,5	9,3
Tekstil sanayi ürünleri	8,2	8,3	7,4	6,3	6,1
Fabrikasyon metal ürünleri imalatı (makine ve teçhizat hariç)	6,1	6,4	5,8	6,1	5,9
Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı	6,2	6,6	6,7	6,0	5,9
Elektrikli teçhizat imalatı	5,0	4,9	4,7	5,2	5,3
Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı	4,3	4,0	4,8	5,3	5,2
Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman imalatı	4,7	4,7	4,6	5,1	5,0
Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı	5,5	5,3	5,0	4,9	4,8

Kaynak: TÜİK

“Ekonomik Güven Endeksinde Sınırlı Artış Devam Ediyor”

Ekonomik güven endeksi, mayıs ayında 96,6 seviyesinde iken haziran ayında %0,1’lik sınırlı bir artışla 96,7 oldu. Perakende ticaret sektörü güven endeksi geçen aya göre %2,5 düşüş yaşayarak 108,5 seviyesine, inşaat sektörü güven endeksi ise %1,7’lik düşüşle 86,9 seviyesine geriledi.

Ekonomik Güven Endeksi



Kaynak: TÜİK

Endeksler ve Değişim Oranları, Haziran 2025

	Endeks		Bir Önceki Aya Göre Değişim Oranı (%)	
	Mayıs	Haziran	Mayıs	Haziran
Ekonomik Güven Endeksi	96,6	96,7	0,05	0,1
Tüketici Güven Endeksi	84,8	85,1	1,1	0,3
Reel Kesim Güven Endeksi	98,6	98,4	-2,2	-0,2
Hizmet Sektörü Güven Endeksi	110,5	110,9	0,9	0,4
Perakende Ticaret Sektörü Güven Endeksi	111,2	108,5	0,6	-2,5
İnşaat Sektörü Güven Endeksi	88,4	86,9	3,9	-1,7

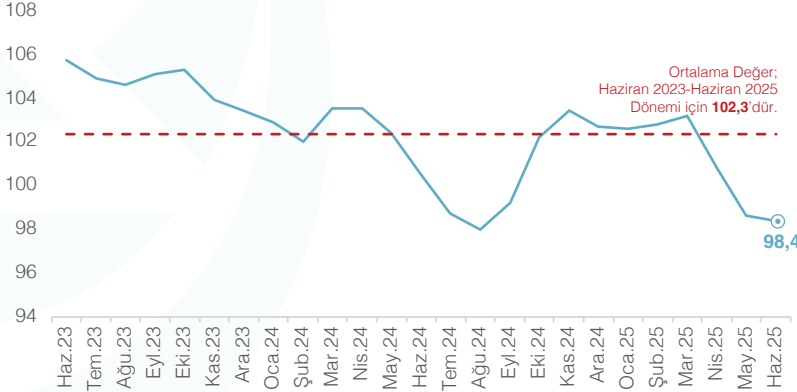
Kaynak: TÜİK

Not: Ekonomik güven endeksi, tüketici ve üreticilerin genel ekonomik durumuna ilişkin değerlendirmelerini, beklentilerini ve eğilimlerini özetleyen bileşik endekstir. Endeksin 100'den büyük olması genel ekonomik duruma ilişkin iyimserliği, 100'den küçük olması ise genel ekonomik duruma ilişkin kötümserliği göstermektedir.

“Reel Kesim Güven Endeksi Haziran’da Hafif Geriledi”

Haziran ayında mevsim etkilerinden arındırılmış Reel Kesim Güven Endeksi (RKGE-MA), bir önceki aya kıyasla 0,2 puanlık düşüşle 98,4 seviyesine indi. Bu değer, endeksin son iki yıllık ortalaması olan 102,3’ün altında kaldı. Öte yandan, mevsim etkilerinden arındırılmamış Reel Kesim Güven Endeksi (RKGE) ise aynı dönemde 1,1 puan azalarak 100,3 seviyesinde gerçekleşti.

Reel Kesim Güven Endeksi (RKGE-MA)



Kaynak: TCMB
Mevsimsel etkilerden arındırılmıştır.

“

RKGE=100: Anketin kapsadığı reel kesim temsilcileri tarafından yapılan değerlendirmelere göre ekonomik faaliyetlere ilişkin istikrarlı görünüm.

RKGE>100: Anketin kapsadığı reel kesim temsilcilerinin ekonomik faaliyetlere ilişkin güvenin arttığı (iyimser) görünüm.

RKGE<100: Anketin kapsadığı reel kesim temsilcilerinin ekonomik faaliyetlere ilişkin güvenin azaldığı (kötümser) görünüm.

”

“Yıllık ÜFE Beklentisindeki Azalış Devam Etti”

Anket sorularına ilişkin yayılma endeksleri incelendiğinde, gelecek üç aya yönelik ihracat sipariş miktarı, üretim hacmi, sabit sermaye yatırım harcaması ve mevcut mamul mal stokuna dair olumlu değerlendirmeler endekse artış yönünde katkı sağladı. Buna karşılık genel gidişat, son üç ayın toplam siparişleri ve gelecek üç aydaki istihdam beklentilerine ilişkin olumsuz değerlendirmeler endeksi azalış yönünde etkiledi.

Son üç aya ilişkin değerlendirmelere göre üretim hacminde artış bildirenlerin oranı önceki aya göre yükseldi. Buna karşılık ihracat siparişlerinde artış bildirenlerin oranı azaldı. Mevcut toplam siparişlerin mevsim normallerinin altında olduğu yönündeki görüşlerde ise bir değişiklik olmadı. Gelecek üç aya dair beklentilerde, üretim hacmi, ihracat siparişleri ve iç piyasa siparişlerinde artış bekleyenlerin oranı azaldı; bu da iyimserliğin zayıfladığını gösterdi. Ortalama birim maliyetlerde hem geçmiş üç ayda artış olduğunu belirtenlerin hem de gelecek üç ayda artış bekleyenlerin oranı düştü. Ayrıca yıllık ÜFE artış beklentisi 1,2 puan azalarak %37,2'ye geriledi.

Toplu Sonuçlara İlişkin Gelişmeler

	Son Üç Ay	Mevcut Durum	Gelecek Üç Ay
Üretim Hacmi	↑↑		↓↓
Toplam Sipariş Miktarı	↓↓	↔↑	↓↓
İç Piyasa Sipariş Miktarı	↑↑	↔↑	↓↑
İhracat Sipariş Miktarı	↓↑	↓↑	↓↓
Toplam İstihdam			↓↓
Ortalama Birim Maliyet Satış Fiyatı	↓↓		↓↓
Satış Fiyatı			↓↑

“

İktisadi Yönelim Anketi ile üretim girdilerinin maliyetleri ve satış fiyatları hakkında imalat sanayinin beklenti ve gerçekleştirmeleri takip etmek mümkündür.

”

“

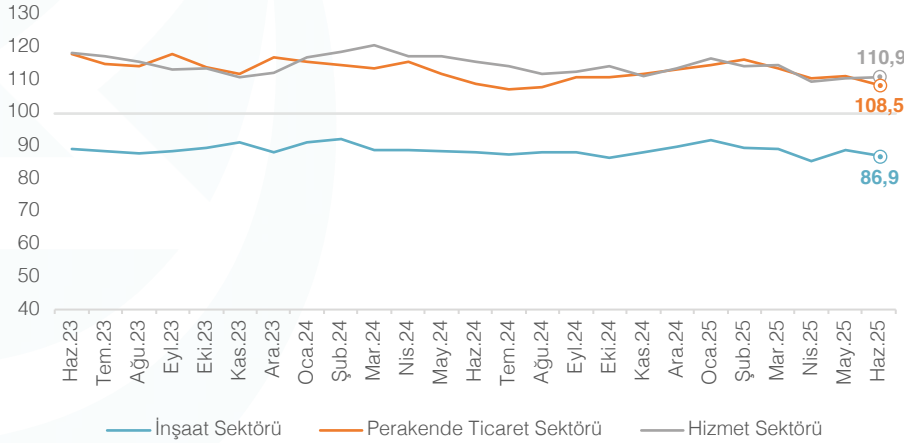
·Kısa oklar aylık değişimleri, uzun oklar ise yıllık değişimleri göstermektedir.
·Maliyet ve satış fiyatı değişkenleri dışındaki değişkenlerde lacivert oklar artışı, kırmızı oklar ise azalışı göstermektedir.

”

“Hizmet Sektörü Güven Endeksinde Artış”

Sektörel güven endeksi, haziran ayında bir önceki aya göre hizmet sektöründe %0,4 oranında artarak 110,9'a ulaştı. Söz konusu endeks, perakende ticaret sektöründe %2,5 azalışla 108,5, inşaat sektöründe ise %1,7 azalışla 86,9 değerlerine geriledi.

Sektörel Güven Endeksleri



Kaynak: TÜİK
Mevsimsel etkilerden arındırılmıştır.

“Endeksin 100'den büyük olması sektörün mevcut ve gelecek döneme ilişkin iyimserliğini, 100'den küçük olması ise kötümserliğini göstermektedir.”

“Son 3 Aylık Dönemde Hizmetlere Olan Talepte %1,1 Artış”

Endekslerin alt kırılımlarına bakıldığında, son 3 aylık dönemde hizmetlere olan talep %1,1 oranında artarak 110,1 seviyesine yükseldi. Hizmet sektöründe, son 3 aylık dönemde iş durumunda ise %0,4 artış gerçekleşerek 110,2 değerine ulaştı. Perakende ticaret sektörü ve inşaat sektörü değerlerinde genel olarak azalış kaydedildi.

Mevsim Etkilerinden Arındırılmış Güven Endeksleri ve Değişim Oranları

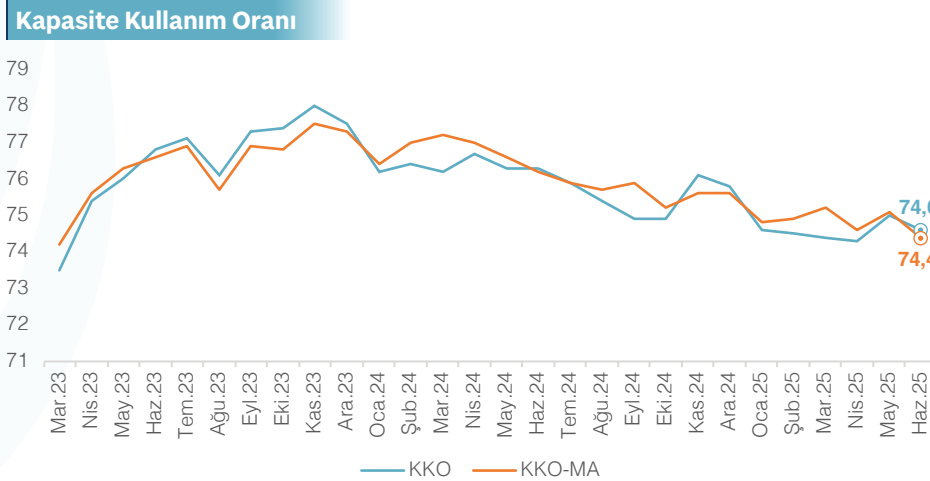
	Endeks		Bir Önceki Aya Göre Değişim Oranı (%)	
	Mayıs	Haziran	Mayıs	Haziran
Hizmet Sektörü Güven Endeksi	110,5	110,9	0,9	0,4
Son 3 Aylık Dönemde İş Durumu	109,8	110,2	2,3	0,4
Son 3 Aylık Dönemde Hizmetlere Olan Talep	108,9	110,1	1,6	1,1
Gelecek 3 Aylık Dönemde Hizmetlere Olan Talep Beklentisi	112,8	112,3	-1,1	-0,4
Perakende Sektörü Güven Endeksi	111,2	108,5	0,6	-2,5
Son 3 Aylık Dönemde İş Hacmi-Satışlar Beklentisi	121,2	119,6	-1,6	-1,3
Mevcut Mal Stok Seviyesi ⁽¹⁾	92,3	89,6	1,3	-2,9
Gelecek 3 Aylık Dönemde İş Hacmi-Satışlar Beklentisi	120,2	116,1	2,4	-3,4
İnşaat Sektörü Güven Endeksi	88,4	86,9	3,9	-1,7
Alınan Kayıtlı Siparişlerin Mevcut Düzeyi	84,9	83,1	2,3	-2,1
Gelecek 3 Aylık Dönemde Toplam Çalışan Sayısı Beklentisi	92,0	90,7	5,5	-1,4

Kaynak: TÜİK

(1) Mevcut mal stok seviyesi endeksinin artışı stok azalışını, azalışı ise stok artışını göstermektedir.

“KKO-MA Haziran’da 0,7 Puan Azaldı”

İmalat sanayisi genelinde mevsimsel etkilerden arındırılmış kapasite kullanım oranı (KKO-MA) haziran ayında bir önceki aya göre 0,7 puan azalarak 74,4 seviyesinde gerçekleşti. Mevsimsel etkilerden arındırılmamış kapasite kullanım oranı (KKO) ise bir önceki aya göre 0,4 puan azalarak 74,6 kaydetti.



Kaynak: TCMB

iTOSAM



İSTANBUL TİCARET ODASI
STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

Tasarım ve Hazırlık | Stratejik Araştırmalar Merkezi



itosamkurumsal



www.itosam.org.tr